

BUAH

ST

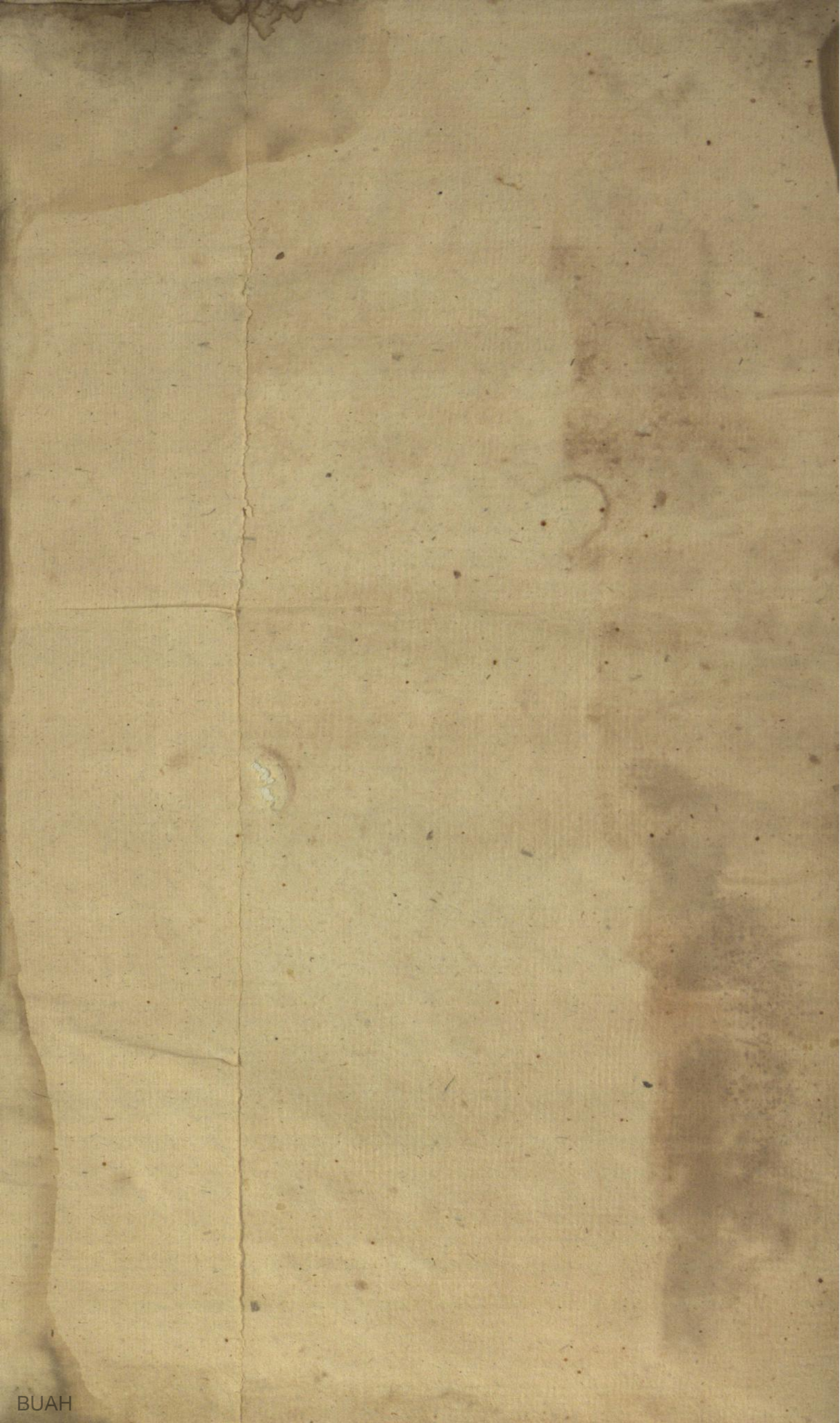
TOMO IV

F.A.
347
CAS
(1726/8)

BUAH

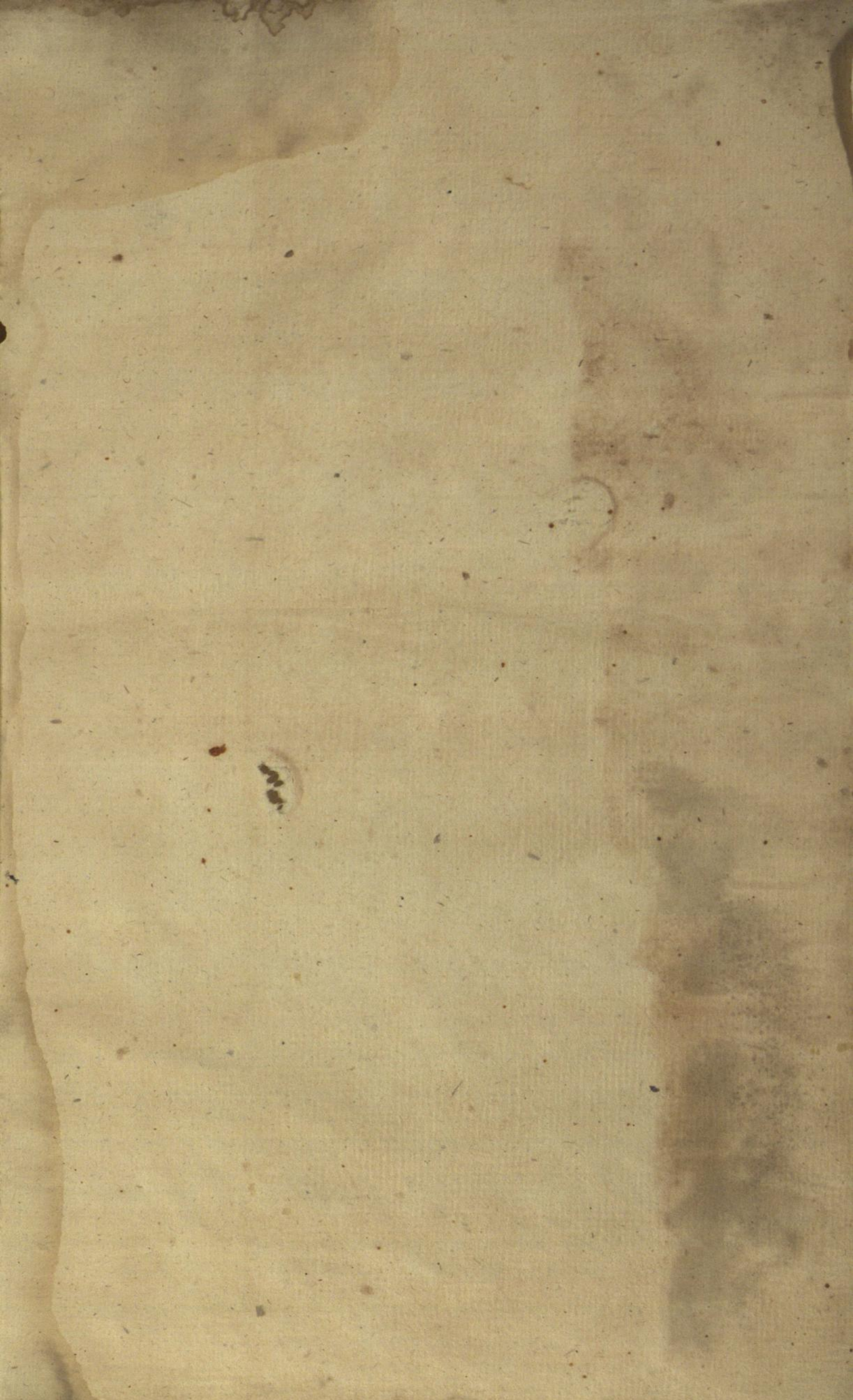
Obra donación de la Asociación de Antiguos Alumnos a la Biblioteca de la Universidad de Alcalá.

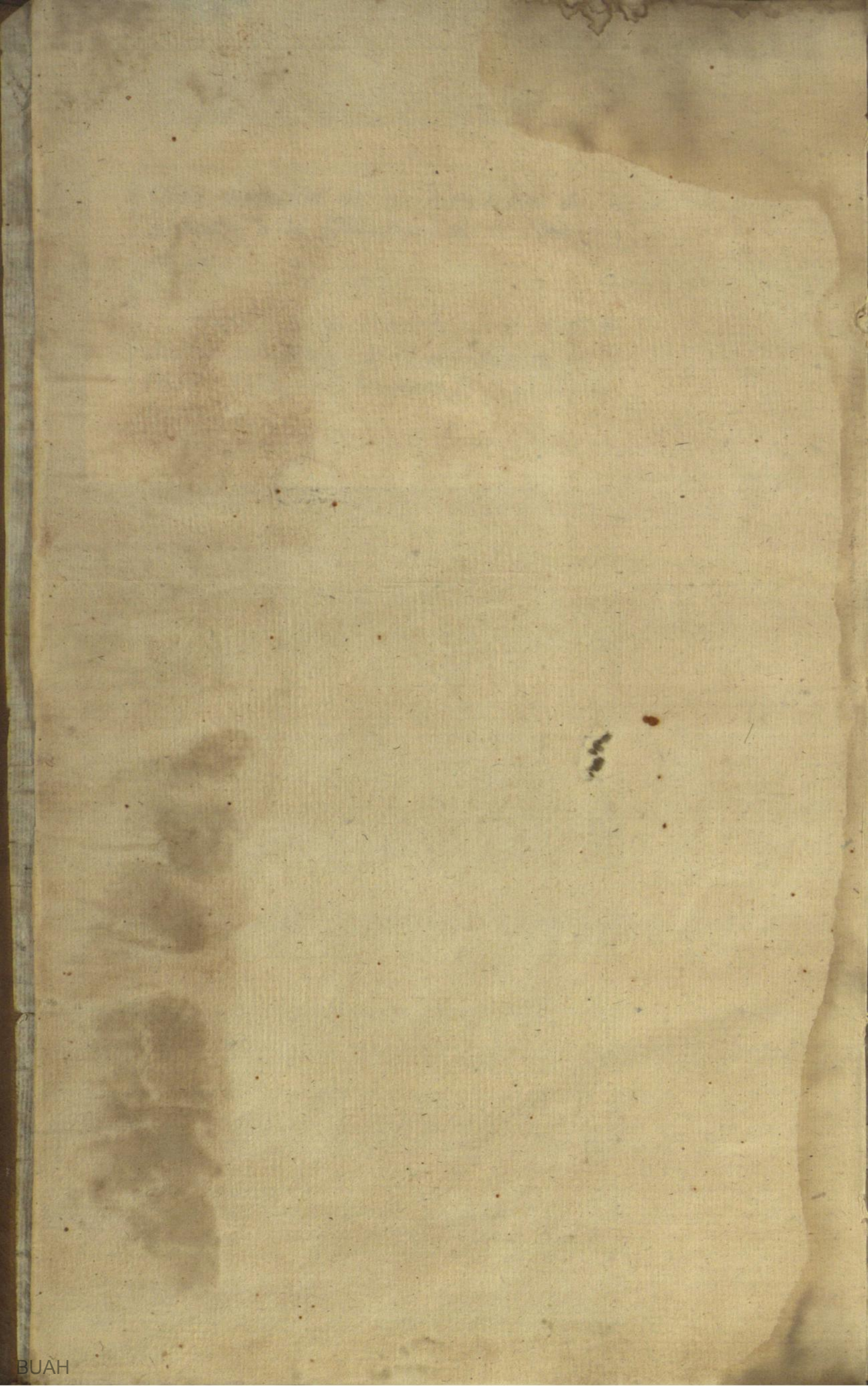
En Alcalá de Henares, 2 de abril de 2001, siendo presidente de la Asociación D. Santiago Hierro Anibarro y tesorero D. José Manuel Chico Isidro.

Obra donación de la Asociación de Alumnos a la Biblioteca de la Universidad de Alcalá.

En Alcalá de Henares, 2 de abril de 1911, siendo presidente de la Asociación D. Saavedra Hierro Anibarro y tesorero D. José Manuel Isidro.

JOHANNIS
DE
CASTILLO
SOTOMAYOR

LC. NUMERISSIMO OLIM COMITUTENSIS
Magistri Joannis de Prato, Professoris in Universitate, Prædictæ, Collegii
S. Petri, Regii Castellæ, Successoribus, Antecessoribus, Successoribus, et
Universis, etc. Patris Regi Sæpe Conditam præsentavit.

QUOTIDIANARUM
CONTROVERSIARUM JURIS
TOMUS QUARTUS

DE CONCEPTIBUS ET INTERPRETATIONE
ULTIMARUM VOLUNTATUM

Quædam Pars, sive pars methodo quædam habet, et ceteris, etc.
Hæc REVERA PRAGMATICIS REGIIS, etc.

IN VINDOBONA, ATQUE IN VINDOBONA, etc.

COLONIAE ALLOBROGUM.

Sumptibus PERACHON & CRAMER.

MDCCLXXVI.

D. JOANNIS
DEL
CASTILLO
SOTOMAYOR

J.C. NOBILISSIMI; OLIM COMPLUTENSIS
Academiae Antecessoris Primarii; Postmodum in Gallaciano, Hispalensi, & Granatensi
Auditoriis, Regiisque Curiis, Successive Senatoris Amplissimi; Demum in Supremo
Dominicae Rei, sive Patrimonii Regii Senatu Consilarii praestantissimi;

QUOTIDIANARUM
CONTROVERSIARUM JURIS

TOMUS QUARTUS:

De la Libreria del Sr. D. Juan IN QUO *Manuel de Moya y Escanader*

DE CONJECTURIS ET INTERPRETATIONE
ULTIMARUM VOLUNTATUM,

Ad alium finem, aliaque methodo quam haecenus à cæteris factum fuerit, eruditissime tractatur.

OPUS REVERA PRAGMATICIS FORENSIBUS
*pro interpretatione ultimarum quarumlibet dispositionum utilissimum, & Regii Senatus Hispalensis Decisionibus
plurimis illustratum, cum Summariis, & Indicibus, ad sublevandum Lectoris Laborem, Opportunis.*

NOVA EDITIO, AB INNUMERIS VETERIS PRÆLI MENDIS EXPURGATA,
& Characterum varietate distinctis Allegationibus non mediocri Labore adornata.

COLONIAE ALLOBROGUM,

Sumptibus PERACHON & CRAMER.

M. DCCXXVI.

F.A. 115

D. JOHANNIS
DEI

CASSELL

SOTOMAYOR

IC. NOBILISSIMO OLMO COMPLETUS

ANNO DOMINI MDCCLXXVI

QUOTIDIANARUM

CONTRORSIARUM JURIS

TOMUS QUARTUS

Handwritten note in cursive script, possibly a library or collection mark.

DE CONSTITUTIONE

IN TERRA

OPUS REVERENDI PATRIS

JOHANNIS DE SOTOMAYOR

NOVA EDITIO

Sumptibus PERRACHON & GRAMER.

M. DCCXXVI

ARGUMENTA OMNIUM CAPITUM,

Quæ in hoc Libro seu Tomo IV. continentur,

Ubi dilucida, & distincta traditur summa rerum omnium, quæ in unoquoque peraguntur, atque explicantur principaliter.

CAP. I. **D**E præfatione hujus tractatus, & fine, atque intentione Authoris præcipua in confectione ipsius, quibus etiam adductus, atque impulsus fuerit, ut conjecturarum, atque interpretationis ultimarum voluntatum disceptationem, & resolutionem absolutam ad eum modum susciperet, nec cuncta evolere intenderit, quæ ad ipsarum ultimarum voluntatum materias, & tractatum pertinent; qualiter etiam Axiomata illa, sive Interpretum placita infinita fere, quæ per manus in proposito traduntur quotidie, nec hactenus ex professo explicantur ab aliquo, distinctione, & resolutione ordinaverit, & absolverit. Rursus de conjecturis, & materia successionis ab intestato, & de testamentaria successione in universum, omniumque hæredum institutione: de conjecturis etiam, & materia præteritionis, atque exhæredationis liberorum, & substitutionum omnium, fideicommissorum etiam, Trebellianicæ, & Falcidiæ, & de Legitima, ita remissivè tactum, & ab aliis permultis explicatum ex professo propositum, ut circa ea omnia longa serie insistere, & latiora commentaria conficere Authorem facili negotio potuisse, & consultò, atque ideò prætermisisse, quod transcribendi vitium, ab ipso instituto & conditione multum abhorreat; dilucidè constet cuicumque. p. 1

CAP. II. Quid voluntas, & ultima voluntas quid? Quid etiam conjectura, & unde dicta, & quibus modis diffiniatur, seu describatur, & quotuplex. Interpretatio rursus quid sit, & quibus modis accipiatur, quotuplex, & in quot species distinguitur. Denique, quid præsumptio, & quotuplex, & qualiter multis modis diffiniatur, seu describatur, & an dici valeat interpretatio, brevis & dilucida explanatio. *Jo. del Castillo, Quorid. Contr. Jur. Tom. IV.*

tio, & resolutio. p. 9

CAP. III. Quot sint species ultimæ voluntatis, & de divisione communi in quatuor species, Testamentum scilicet, Codicillum, Donationem causâ mortis, & Epistolam fideicommissariam; ac denique de materia & tractatu absoluto uniuscujusque actum plena manu ab his, qui hoc loco aggregantur, atque commemorantur. p. 15

CAP. IV. Ambiguum, obscurum, dubium, & incertum quid, & quemadmodum inter se distinguantur, atque accipiantur, & unde proficiscantur; qualiter etiam eisdem interpretatione, atque conjectura congrua consuli, & provideri valeat in casu dubio, & ab aliis juris Interpretibus quemadmodum accipiantur, atque explicetur; *Ibidem* denique, sententia Authoris in articulis propositis adducitur. p. 18

CAP. V. Ex voluntate, & potestate, & forma, aut solemnitate cum actus omnes humani conficiantur, & perficiantur, & quolibet eorum deficiente corruant, prout noviter explicatur per Authorem in eo dubio, an sint duo tantum, vel tria, quæ actus perficiunt, antequam ad interpretationem, & conjecturas ultimæ voluntatis, & dispositionis cujusque deveniatur; præmittendum, atque inquirendum ante omnia, utrum in actu, de quo queritur, ea intervenerint, necne. Dispositio etiam quæcunque quemadmodum ad limites potestatis disponentis, & juris dispositionis debeat restringi, aut etiam vitari, vel ad modum juris reduci, si legibus contraria fuerit. Rursus, donatione facta alicui, & filiis suis; vel sibi, & filiis suis, vel ut bona, quæ donantur, remaneant sibi, & filiis suis, utrum possit donatarius in bonis donatis, aliquem ex filiis meliorare, sive eisdem quovis modo præjudicare: vel an debeant equaliter bona ipsa filiis omnibus remanere; ubi & de altercationibus

Vide infra, lib. 5. c. 68. per totum.

*

Docto.

INDEX CAPITUM.

Doctorum in dubio simili, an si pater acquirat feudum, vel emphyteusim pro se, & filiis, possit in eo eisdem præjudicare, vel unum ex filiis meliorare, & Senatus Regij Hispalensis in casu ex facto occurrenti definitio, atque decisio adducta. Deinde, utrùm donatio facta alicui, ut post ejus mortem teneretur restituere alteri, donantis, & donatarij conventionem revocari possit ad detrimentum ejus, cui facienda erat restitutio: ubi ejusdem Regij Hispalensis Senatus definitio alia proponitur, cum agitata esset quæstio vinculi irrevocabiliter constituti, & primi vocati consensu ab institutore revocati; ac demum *l. quoties. C. de donat. quæ sub modo. & l. 7. titulo 4. partita 5.* decisio, exornata nonnullis remissivè: & donatione facta uxori à fratre, vel consanguineo marito, cui in effectu acquiratur, & de Senatus Regij Hispalensis definitione alia in eo dubio. p. 22.

CAP. VI. Ex verbis quemadmodum voluntas testatoris colligi, atque ipsius, & alterius cujusque in dispositione qualibet mens deprehendi valeat juridicè: quanti etiam æstimari debeant verba in hoc tractatu, ut voluntatis testatoris congrua interpretatio, atque juridica conjectura possit deduci, & quemadmodum verba ipsa in interpretatione actus cujuslibet inspici ante omnia, & cæteris aliis prævalere debeant; ubi denique ex vi verborum infertur ad multa, quæ alibi non inveniuntur ita plenè exornata, nec coacervata: & Petri Surdi ex eodem verborum effectu, & axiomate adeò usitato, & communi, *in consilio 129. libro primo*, placita nonnulla, utrùm, inquam, substitutio omissa à Notario, & error ipsius Notarij, sive ab eo non scriptum, testibus probari possit? commemorantur brevissime. Et de hoc ultimo, an, & quando corrigi possit error Notarij, & quot testibus probari; vide Stephanum Gratianum, *decisione 161. 163. & 166.* p. 36.

CAP. VII. Ex mente quemadmodum conjectura deduci, atque interpretatio fieri valeat in testamentis, & ultimis voluntatibus, ut juridicè, ac verè procedatur, nec aliquo pacto in interpretatione erretur. Mens etiam testatoris, sive disponentis alterius cujuslibet, quanta cum diligentia inquiri, atque elici debeat; ubi de vi, & effectu mentis in materia conjecturali, aggregantur nonnulla, & placita illa Doctorum in effectu contraria, & adeò usitata, ut per manus tradantur quotidie, mentem magis attendi, quam verba, sive

verbis prævalere mentem in omni materia; è contrario autem, verba potius spectanda, quam mentem, quemadmodum conciliari, ac intelligi valeant, ut res ipsa distinctius explicata remaneat, quam antea fuisset. Ac denique in eodem articulo, quo inter mentem, & scriptum, & utri potius standum, controversi solet, cum mens, & verba inter se non conveniunt, aut cum repugnant, vel res dubia videtur; quæ hæcenus scripta fuerant variis in locis, diligenti studio, & Authorum omnium lectura enucleantur. p. 40

CAP. VIII. Ex voluntate disponentis, non modo expressa, sed etiam tacita, quemadmodum interpretatio fieri, atque conjectura deduci valeat in testamentis, & ultimis voluntatibus: Deinde, quam verum sit, atque ab Interpretibus nostris exornatum, voluntatem testatoris, sive tacitam, sive expressam, prædominari in omnibus, & tanquam reginam primum locum obtinere, & ideo præcipue spectandam, atque observandam. Denique, an fideicommissa ex sola voluntate, etiam absque verbis dispositivis, sive expressis inducantur (id quod vulgò circumfertur quotidie) sive qualiter conciliari debeant placita illa communia, ac etiam contraria Interpretum nostrorum, qui aliquando tradiderunt, fideicommissa non induci, nisi expressè de voluntate testatoris appareat, nec dici adesse, si testamenti verbis non demonstrantur. Aliquando verò ex sola voluntate, etiam cessantibus verbis, induci, & consistere asseverarunt (idque magis communiter) ubi omnium fere hucusque Scribentium observationes in medium proferuntur, & articuli præfati communis, & vera resolutio probatur. p. 45

CAP. IX. Ex eodem capitis præcedentis tractatu, & materia, atque de fideicommissis, & primogeniis ex conjecturis inducendis, vel non inducendis; & utrum in casu ex facto occurrenti in Regio Hispalensi Senatu, & communi Senatorum placito definito, majoratum perpetuum institutum videri, ac in futurum inducendum, juridicè statutum fuerit; ubi ipsius Senatus decisio proponitur, & nonnulla ingenti studio, & labore perpenduntur, quæ in praxi utilia, & conducibilia esse poterunt quotidie, prout hic videbitur: & de eadem *hujusce cap. præcedentis materia*, vide etiam infra, *c. 69. lib. 5.* p. 50

CAP. X. Dubiæ, sive ambiguae voluntatis testatoris, aut alterius disponentis interpretatio, quemadmodum debeat juridicè fieri, & an semper in dubiis, & in ambiguo, & nunquam in claris; ad *l. ille aut ille,*

INDEX CAPITUM

ille, §. cum in verbis, & l. non aliter, ff. de legatis 3. ex quarum, & l. 5. tit. 33. partita 7. decisione adnotantur, atque deducuntur nonnulla, quæ ita dilucidè & distinctè nullus hæctenus adnotaverat: quando etiam ob mentem testatoris præsumptam, atque aliis de causis, sive ex solis conjecturis liceat in testamentis à propria verborum significatione recedere, & quæ dicatur propria, & impropria significatione. Denique, & Senatus Regii Hispalensis in materia unius speciei monetæ pro alia solvendæ, vel debitoris pecuniæ in scutis auri, volentis in quocunque genere pecuniæ creditori persolvere: & *authent. hoc nisi debitor, & l. eum à quo, C. de solut.* materia; egregia & notanda, atque uberior, quàm alibi esset, definitio proponitur: & l. 2. §. item varius, ff. de aqua pluvia arcenda, explanatur, & exornatur nonnullis. p. 64.

CAP. XI. Testatoris mens, seu voluntas, ac dispositio quælibet, an, & qualiter elici, atque interpretationem recipere valeat ex eo, quod contenditur testatorem voluisse, vel intendisse, ipsum tamen in dispositionem transisse non apparet, sive non ostenditur: ubi Author ex proposito insistit circa vulgatam, & assiduam allegationem *l. quidam cum filium, ff. de hered. instit.* quod non sufficit dicere, ita testatorem voluisse, nisi ejus voluntas transiverit in dispositionem; vel quod tacita voluntas, quæ non transivit in dispositionem, non spectatur: & ipsam dilucidè, atque originali Scribentium omnium lectura exornat. p. 76.

CAP. XII. Testatoris dubia dispositio, & qualiter elici, atque interpretationem recipere debeat ex eo, quod testator verisimiliter disposuisset, aut respondiisset, si de eo meminisset, interrogatusve fuisset, & ob eam præsumptam mentem, utrum id velut expressum dijudicari valeat; sive præfatum Interpretum omnium axioma; adeò usitatum, & maximè apud Consulentes assiduam, ut per manus tradatur quotidie, & nullum sit frequentius, nec utilius in interpretatione ultimarum voluntatum (ut ipsi existimant) quemadmodum explicari juridicè possit, ut omnia in eo articulo necessaria tradantur, nec rationum plurium, quæ in contrarium expendi posse videntur (& à nonnullis expenduntur contra Communem) aliqua urgeat: ubi in effectu quæ ad hæc spectant, distinctius, & aliter quam hæctenus factum esset, exornata, atque explicata relinquuntur; & assumptum metipsum, quod dispositio quælibet recipit interpretum *Jo. del Castillo, Quotid. Contr. Jur. Tom. IV.*

tationem, prout est verisimile disponentem fuisse responsurum, si fuisset interrogatus; quando in omni actu, & materia locum obtineat, diligenter, & absolutè resolvitur. p. 80.

CAP. XIII. Ex eadem *cap. precedentis* materia, & regula illa, qua de interpretatione agitur à verisimili mente disponentis, & ab eo, quod verisimiliter responsurus fuisset testator, si fuisset interrogatus; ubi in ea quæstione, utrum is, qui nominare potest in secundam, vel tertiam personam, aut vitam, nominare valeat animam suam pro secunda, vel tertia persona, aut vita, vel instituendo hæredem animam suam, videatur eam nominare, (in qua præfata illa conjectura, si testator fuisset interrogatus, &c. Interpretes nonnulli adducuntur) Senatus Regii Hispalensis definitio in terminis Alvari Valasci *consultatione 193.* contraria proponitur, & ita eleganter, atque egregiè exornatur, & comprobatur, ut in futurum placitura videatur: *Ibidem* etiam explicatur text. in *cap. primo. §. donare, qualit. olim poter. feud. alienari* & jurium quorundam allegationes vulgatæ, videlicet *l. veteribus, ff. de pactis, l. finalis, C. de sacros. Eccles. l. hereditatum, ff. de adilitio edicto*, explanantur nonnullis: ac denique emphyteusis materia quibusdam generaliter prolatis non inutiliter condecoratur. p. 86.

CAP. XIV. Ex regulis quibusdam, atque Interpretum omnium generalibus adeò, & assiduis pronunciatis, ut per manus ipsa tradantur quotidie, & nulla in hoc tractatu sint frequentiora, plena tamen periculi, nisi temperentur, atque ad certos terminos, sive doctrinas reducantur, videlicet, *Testator hoc non dixit, ergo neque nos dicere debemus. Testator quod non loquitur, velle non præsumitur, cum facile illi fuit exprimere, & disponere, & non expressit.* Item *Substitutio de te non loquitur*, sive *non loquitur in isto casu*: ac deniq; *dispositio ubi generaliter loquitur, nec distinguit, nec nos etiam distinguere debemus*; quemadmodum pro ultima quacunque voluntate conjecturanda, atque juridicè interpretanda uti, & adduci debeat, ne nos decipiant; an etiam, & qualiter procedant? Ubi eorum omnium diligens, & distincta traditur resolutio, & vulgatissimum illud Scribentium axioma, ex *l. unica, §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. toll. deductum*, de quo *suprà*, exornatur, atque declaratur dilucidè. Denique in eo articulo, utrum fidejussor appellare possit à sententia lata contra principalem: & quando fidejussor contractus,

INDEX CAPITULUM.

vel iudicij teneatur, & contra eum non citatum fiat executio sententiæ latæ contra principalem absque novo processu, & libello (qui occasione dictarum generalium regularum suscipitur) ad decisionem Senatus Regij Hispalensis infertur in casu occurrenti, ut hic videbitur. p. 93

CAP. XV. Ex casu omissio, verisimiliter tamen, atque præsumptivè (ut creditur) subintellecto, quemadmodum duci, atque excitari debeamus, ne erremus, & conjectura voluntatis deduci, atque interpretatio iudicè fieri debeat in fideicommissis, substitutionibus, & testamentaria dispositione quacunque; inde & consequenter, vulgatissimum illud Interpretum Axioma, quod casus omissus in omni materia, & dispositione, & maximè in ultimis voluntatibus pro omissio habetur regulariter, aliquando verò haberi possit, ac debeat pro expresso: quibus regulis, atque doctrinis circumscribi valeat, ut in tuto eatur, & Interpretum omnium prolixa adeò commentaria, ad summam, & resolutiones certas reducantur. Hæredis deinde institutio, & substitutio directæ, & non directæ, fideicommissaria quoque dispositio quacunque, an ex verisimili mente, & conjectura voluntatis extendatur de casu ad casum, & de persona ad personam, an solis etiam conjecturis, & præsumptionibus aliquid inducat: ubi horum omnium diligens, & distincta traditur resolutio. pag. 100.

CAP. XVI. Ex eadem cap. præcedentis materia, & casus omissi, vel expressi tractatus, ubi in casu ex facto occurrenti in Regio Hispalensi Senatu, & propter sui gravitatem admodum controverso, ac in articulo illo, utrum melioratio Tertij & Quinti in contractu inter vivos facta, revocari valeat respectu Quinti, quando cum Tertio ex causa onerosa fuit inita, vel intercessit traditio; & quando ex Tertio, & remanente Quinti facta fuisset duntaxat; adjectio illa *remanentis*, quid operetur, & an in favorem aliorum disponendi facultatem inducat; ejusdem Regij Senatus definitio adducitur, & egregiè corroboratur. In altero denique articulo, utrum melioratio Tertij & Quinti extrahenda non sit ex dote, vel donatione propter nuptias, vel alia donatione ad collationem adducta, sive computatio qualiter faciendâ sit pro deductione Tertij & Quinti, quoties præcessit donatio, vel melioratio; ipsiusmet Senatus definitio altera in eadem causa commemoratur; & *lex 25. Tauri*, accuratius, atque elegantius, quàm hæctenus factum fuisset, enucleatur, & ad casum ex-

penditur, quo ipsi filio meliorato, aliquid antea donatum fuerat, vel propter meliorationem traditum. pag. 116.

CAP. XVII. Ex conjecturali, & præsumpto, quemadmodum voluntas testatoris elici, atque interpretatio fieri debeat in casu dubio, sicque conjecturæ, & præsumptiones quanti æstimari debeant, pondusque habeant in testamentis, & ultimis voluntatibus interpretandis. Expressum etiam, an illud esse dicatur, quod ex præsumptionibus constat, & conjecturis, & quot modis expressum aliquid, sive tacitum dicatur in jure. Indèque, an expressa voluntas dici valeat ea, quæ ex conjecturis & præsumptionibus deducitur (id quod Interpretes omnes, ac maximè Consulentes enunciant frequentissimè.) Rursus, quàm verum sit, expressionem ejus, quod tacite inest, nihil operari; taciti etiam, & expressi idem esse iudicium, eandemque virtutem, & quando expressum silere faciat tacitum: quæ juris axiomata, quacunque in materia necessaria sunt. p. 133

CAP. XVIII. Voluntas testatoris cum ex conjecturis, atque præsumptionibus tacitè, & conjecturaliter colligitur, quales debeant esse conjecturæ ipsæ, & præsumptiones, maximè ut sint ejusdem virtutis, & ita operentur, ac si expressa intervenisset dispositio, an etiam urgentes, necessariae, & velut concludentes requirantur, nec fragiles sufficiant, aut leves. Rursus, conjecturæ eadem, an ex verbis expressis in testamento, sive ex aliis, quæ disposita proponuntur, deduci debeant, aliundève, etiam extra testamentum elici valeant iudicè, & quemadmodum testatoris voluntas declaretur, atque colligatur ex his, quæ dicta, vel facta sunt ante, vel post testamentum. Denique, ne in conjecturanda, atque interpretanda mente testatoris erretur (in qua Advocati, & Iudices decipiuntur sæpissimè) quàm cautè, & diligenter debeat procedi. p. 142

CAP. XIX. De probanda ultima voluntate, & dispositione quacunque testamentaria per conjecturas, quæ substantiam, vel accidentia dispositionis concernunt, & de ipsis conjecturis probandis, ex quibus elici voluntatem contenditur, cum agitur, tam inducendo novam voluntatem, quam declarando eam, quæ jam inducta fuit; cum etiam de probatione ejus inquiritur, quod per errorem à Notario omissum, aut non scriptum, vel aliter prolaturum; qui requiratur testium numerus regulariter? ubi in effectu, quæ variis in locis juris Interpretes adnotarunt, suo ordine, & distinctè traduntur, & ita digeruntur, ut quotidianis,

Vide infra, lib. 5. c. 7. per totum.

De melioratione Tertij, & remanentis Quinti, & adjectio remanentis, quid operetur? vide etiam infra hoc eod. lib. cap. 35. num. 53.

INDEX CAPITUM

dianis, & practicis negotiis utilia admodum sint futura; ac inter alia Petri Surdi *consilium* 129. *lib.* 1. in hac materia magis ponderatur, & commendatur, de quo etiam supra per transitum, *cap.* 6. *hujusce libri, & tractatus.* p. 149.

CAP. XX. De voluntate testatoris quotiescunque quæstio non est, sed de aliis circumstantiis, aut qualitatibus extrinsecis quibuscunque probandis tractatur, veluti quod conditum fuerit testamentum (quod in dubio conditum non præsumitur) quod solemniter numerus testium, aliæve solemnitas intervenerit (quæ etiam in dubio non præsumitur;) Tabellionem etiam, aut plures testes in loco conditi testamenti, aut codicilli, adinveniri non potuisse, testamentum amissum fuisse, testium rogatum præcessisse, testatorem sanæ mentis fuisse, cives, aut oppidanos esse testes adhibitos, & alia similia. Qui testium numerus requiratur, & an duo tantum testes sufficiant. Quid denique dicendum sit in ea dispositione, qua quis implicitè, vel explicitè per relationem ad aliam scripturam, schedulam scilicet alii traditam, aut conceditam, legat, vel instituit, & dicit, quod hæres det quod relictum est in schedula, quam posuit testator apud P. Guardianum Sancti Francisci, vel quod in ea contentus sit hæres. Et utrum sufficiat, quod ex comparatione litterarum, vel ex aliis legitimis conjecturis constet schedulam à testatore fuisse scriptam: ubi prædictorum omnium brevis, atque distincta traditur resolutio, & decisio illa Bartoli, *in l. si ita scripsero.* 38. per illum text. *ff. de condit. & demonstrat.* exornatur nonnullis. p. 156.

CAP. XXI. Testamentum imperfectum imperfectione (ut aiunt) sive ratione incompletæ, vel non consummatæ voluntatis, juxta exemplum traditum *in l. si quis tum testamentum, ff. de testament.* & alia similia, quæ Doctores constituunt; an usque adeo invalidum sit, ut nec favore piæ causæ, nec liberorum sustineatur, etiam quoad perfectè disposita, idque etiam post novam decisionem *l. prima, titu.* 4. *lib.* 5. *novæ collect. Regiæ*: ubi & doctrina illa Bartoli, *in l. in testamento,* per illum text. *ff. de fideicommissar. libert.* quæ piæ causæ favorem concernit (sed improbatum à multis) & an saltem eodem jure Regio attento, valeat subsistere. Rursus, testamentum perfectum & absolutum fuisse, utrum præsumi debeat in dubio, dum non constiterit, nec probetur, testatorem ultra progredi, & ad alia disponenda, præter jam disposita per eum, procedere vo-

luisse. Quandoque testatoris voluntas sive dispositio præsumatur perfecta, necne, & quibus regulis, & doctrinis aptius, atque distinctius id possit explicari, ut etiam post decisionem *dictæ l. Regiæ prima, titu.* 4. *lib.* 5. locum obtineat, ne nos in hac materia conjecturali, & præsumpta decipi aliquando contingat. Sed & testatorem, pro perfecta, & absoluta dispositionem suam habuisse, utrum testibus probari possit; & an duo tantum testes sufficiant, quemadmodum sufficere, cum aliæ qualitates extrinsecæ probantur, *capite præcedenti* adnotatur. Quid etiam, si testator jusserit Tabellionem vocari, ut de ejus ordinatione, & voluntate, quam coram testibus jam explanaverat, redigeret testamentum in publicam scripturam, nec id fuerit factum; an dicatur testamentum imperfectum imperfectione, sive ratione voluntatis: ubi *consilium* Oldradi 119. (quod assidue expenditur) illustratur, atque explanatur. Demum inquiritur, utrum testamentum non lectum coram testibus, & testatore, imperfectione voluntatis, an dumtaxat solemnitatis, imperfectum dici debeat, ita ut valeat saltem quoad piam causam, & liberos, & qualiter utrumque, de jure communi, & de jure Regio procedat? Diligens equidem non modò, sed & accuratior, atque distinctior, quam hactenus tradita fuisset, explicatio, & resolutio. p. 160.

CAP. XXII. Ex eadem *cap. præcedentis* materia, & tractatu, & de codicillo, quem coram testatore, & testibus non lectum, & consequenter nec validum, etiam ad *vide circa eandem materiam hujus cap. infra, cap. 72. per totum 3 libri 5.* pias causas, in casu ex facto occurrenti in Regio Hispalensi Senatu partes litigantes contendebant. Deinde, codicillis hæreditas utrum hodie de jure hujus Regni, post novam decisionem *l. 3. Tauri,* directò dari, vel adimi possit? & quid inter liberos, & ad pias causas? Dotis etiam causa, quòd dicatur pia, quomodo intelligendum sit, & an probetur efficaciter ex juribus vulgatis, maximèque ex textu *in l. cum is, §. si mulier. ff. de conditione indebiti.* & de distinctione communi Doctorum ad eum textum. Testator præterea, an præsumatur sanæ mentis fuisse tempore conditi testamenti, vel codicilli, & probatio de sana mente prævaleat in dubio? Sed & sanæ mentis defectus, an elici valeat solum ex eo, quod in articulo mortis constitutus testator condidit testamentum? dispositionem etiam testamentariam, & aliam quamcunque circa mortem factam, præsumi à lege dolosè & frau-

INDEX CAPITUM.

fraudulenter fieri, quàm vere Angelus putaverit; & contrarium Alexander utrum rectius docuerit? Testamentum quoque ad blanditias, sive persuasiones, & preces, aut etiam suggestiones alicujus factum, vel mutatum, utrum de jure firmitatem obtineat, necne; & quatenus liceat blanditiis alium allicere ad sic, vel sic testandum, vel ad mutandum testamentum præcedens, ipsæquè persuasiones iterate, & molestæ vim habeant coactionis. Rursus, legitimatio per amplissima etiam verba concessa, sed limitata in successione, an sit legitimatio, vel dispensatio, & in quo dignoscatur, atque distinguatur una ab altera? Legitimus etiam cum clausula consueta, ut succedat in eo quod, vel quatenus pater voluerit, aut reliquerit, & sic cujus successio ad voluntatem patris limitatur; dispensatus etiam (qualis est spurius natus ex his, inter quos matrimonium contrahi non poterat) contra voluntatem patris aliquid consequatur; sive possit dicere testamentum patris nullum, in quo præteritus est; aut inofficiosum, si exhæredetur; an etiam, in eo, quod sibi à patre relinquitur, onus, vel gravamen injungi? Denique, quam verum sit, quod per codicillos testator non videatur recessisse à dispositione testamentaria, nec alterare legata in testamento relicta, tamen in eisdem codicillis legata reliquerit; ubi nonnullis illustratur, atque exornatur *leg. alumnae. §. qui filias. ff. de admend. legat.* decisio. Ac denique horum omnium diligens admodum, & accurata traditur resolutio, & Senatus Regii Hispanensis in facto proposito, & lite valde controversa, definitiones, seu decisiones egregiæ proferuntur; & legitimationis articulus, ingenti studio, & Interpretum omnium proluxa, & originali lectura discutitur. p. 181.

CAP. XXIII. Conjecturæ & præsumptiones plures, ac etiam diversæ, & contrariæ, cum ex testamento, ultimæve dispositione quacunquè apparent, & deteguntur; qualiter in conjecturanda, atque interpretanda mente, & voluntate testatoris dubia procedi debeat, sive quibus regulis, atque doctrinis conjecturæ ipsæ contrariæ terminari valeant, ne erretur, & juridicè fiat. An etiam, & quando conjectura una, sive præsumptio tollat aliam, sive altera validior, & potentior quæ dicatur. p. 211.

CAP. XXIV. De conjecturis, & earum æstimatione cum agitur, voluntatis quæstionem, ut plurimum arbitrio Judicis esse, quemadmodum accipiatur, & intelligatur. Rursus, de præcedentia, sive victoria con-

jecturarum, & de ordine superioritatis ipsarum, ad *l. si servus plurium. §. ultim. ff. de legatis primo.* & de sententia, & resolutione Authoris, brevis, & notanda resolutio, atque explanatio. pag. 214.

CAP. XXV. Ex eadem *cap. præcedentium* materia, & in conflictu conjecturarum contrariarum circa ultimarum voluntatum interpretationem victoria, sive præcedentia; ubi in casu ex facto in Regio Hispanensi Senatu occurrenti, egregia admodum, & notanda Senatus ejusdem definitio proponitur. Conditionis etiam casualis, potestativæ, & mixtæ materia breviter commemoratur, & quando unaquæque harum ex præsumpta testatoris voluntate pro impleta habeatur, vel non. Rursus, præceptum seu conditio contrahendi, vel non contrahendi matrimonium cum aliqua certa, & determinata persona, vel cum aliquo genere personarum, qualem de jure firmitatem obtineat. Quid denique, si præceptum ipsum de contrahendo matrimonio cum aliquo, vel intra certum tempus, imponitur virgini, quæ propter impedimentum à patre sibi illatum, adimplere illud non potuerit. Sicque conditio, si nupserit Titio, vel intra certum tempus nupserit, an habeatur pro impleta, si ex voluntate patris alteri nupsit, vel non nupserit intra terminum statutum, quod patris assensum, seu voluntatem expectasset (quæ de honestate, & secundum bonos mores expectari debet omnino, & de *consilio* Bertrandi 148. *num. 10. lib. 1.* Circa quod adnotantur, atque ingenti studio considerata traduntur nonnulla, quæ nullibi inveniuntur hæctenus sic observata, nec resoluta. pagina 217.

CAP. XXVI. Uxor ad exactionem, & restitutionem dotis propter inopiam mariti agens constante matrimonio, & quilibet alius creditor, utrum possit bona majoratus, sibi ex Regia facultate, vel ex dispositione primi institutoris specialiter obligata, & hypothecata exigere, stantibus aliis bonis liberis, quæ tamen aliis creditoribus posterioribus obligata sunt; atque ita, an *l. 2. C. de pignor. & hypothec.* constitutio, sive ex æquitate, & ut posterioribus, sicut anterioribus consultatur creditoribus, novè introducta decisio: procedat etiam respectu bonorum majoratus, quæ specialiter hypothecata reperiuntur, ut nisi prius ipsis excussis, ad generalem bonorum liberorum exactionem procedi non valeat, vel è contra non possit creditor, nisi in defectum bonorum liberorum ad bona majoratus devenire.

Rursus,

I N D E X C A P I T U M

Rurfus, *ejusdem l. 2.* dispositio, utrum non habeat locum, ubi inter contrahentes aliter cautum fuerit, & quando, & quomodo ipsa procedat. Quando etiam maritus vergere ad inopiam dicatur, ut locus sit decisioni *l. si constante. ff. solut. matr.* & iurium similibus in materia loquentium: & *ibidem* horum omnium singularis admodum, & notanda, atque accuratior, quam antea fuisset, tradita resolutio; Regij quoque Hispalensis Senatus definitiones, sive decisiones quatuor præcipuæ in præfatis articulis proferuntur, quæ egregiam resolutionem multis aliis casibus, in praxi occurrentibus, in futurum præstabunt. Sed & post peractum, finitumque capitulum istud, adduntur, atque diligenter adnotantur nonnulla in eadem *l. 29. tit. 11. part. 4.* & mariti vergentis ad inopiam materia, ut ex professo dignoscatur, in rebus dotalibus, in arrhis etiam, & donationibus propter nuptias, item & in paraphernalibus, & aliis bonis extra dotem, à quo tempore, constante, & soluto matrimonio, contra mulieres præscriptio incipere, procedere, ac perfici valeat.

Quid denique, si tertij bonorum mariti possessores, adversus mulieres ipsas, ex *titul. C. si adversus creditorem*, jura sibi, ex tacita, vel ex expressa hypotheca, in omnibus bonis mariti competentia præscribere intenderint; & de consonantia, atque decisione *l. 8. tit. 29. part. 3.* cum verbis, & decisione *d. l. 29. tit. 11. part. 4.* p. 231

CAP. XXVII. Testamentum ad interrogationem alterius, & per responsionem per verbum, *sic*, sive nutu, aut signis, vel capite annuendo, cum sit, tam instituendo, quam legando, aut fideicommittendo; quemadmodum conjectura voluntatis deduci, atque interpretatio fieri debeat, ne erretur; & de regulis, & doctrinis, quibus duci atque excitari debemus, cum de signis, & conjecturis præsumptæ voluntatis agitur in hac materia adeo conjecturali, & præsumpta? An denique, de jure hujus Regni post leges novae Regiæ collectionis, aliquid novum circa hæc fuerit introductum, necne: diligens equidem, & notanda resolutio, atque explanatio, qua (ut videbis) quamplurima adnotantur, atque ingenti studio explicata relinquuntur, quæ practicis, & quotidianis negotiis admodum erunt utilia, & conducibilia. p. 251.

CAP. XXVIII. Testator, an, & quando præsumatur sanæ mentis fuisse, vel non, cum testamentum condidit; & de signis, & conjecturis, atque præsumptionibus,

ex quibus dementia, insana mens, & furor detegi, ac interpretatio fieri valeat in hac materia juridice. Rurfus, testes ad probandum furorem, vel dementia, inducti, quo pacto deponere debeant, & quibus major sit adhibenda fides, an his, qui de furore, an verò eis, qui de sana mente deponunt: Notario quoque an credendum sit attestanti in principio testamenti testatorem esse sanæ mentis. Denique, semel furiosus, vel aliter constitutus extra sanam mentem, habens etiam dilucida intervalla, an præsumatur postea talis, & sic actus ab hujusmodi gestus, utrum furoris, an dilucidi intervalli tempore factus præsumatur, ut valeat, vel non; brevis equidem, & distincta, atque utilis resolutio; & explanatio, ubi & Senatus Regij Hispalensis in casu occurrenti definitiones, seu decisiones tres proponuntur. p. 268.

CAP. XXIX. Pro testamento sustinendo, & dispositione qualibet ultima conservanda, quemadmodum conjectura sumi, atque interpretatio fieri debeat regulariter: & quam verum sit, sive qualiter, & quando locum obtineat vulgatum adeo, & assiduum illud Interpretum omnium Axioma, ex *l. si pars. ff. de inoffic. testamen.* deductum, ut per manus tradatur quotidie; testamento favendum, & pro eo pronuntiandum in dubio: quod exornatur, atque illustratur. Denique, an testamentum intelligatur revocatum, & revocari valeat per solam verbalem revocationem, si testator coram legitimo numero *Vide infra* testium dixerit, se nolle valere testamentum, antea conditum, nec causam expressit; idque maximè, attenda nova decisione *leg. prima. titu. 4. lib. 5. novæ collect. Regiæ*: ubi Bartoli, & Baldi sententiæ contrariæ proferuntur, & Regij Hispalensis Senatus in ipso articulo, & in casu ex facto occurrenti, decisio proponitur. Ac denique agitur, an ita, vel alio quovis modo revocato testamento, legata auferantur, vel maneat. p. 284.

CAP. XXX. In testamentis, & ultimis voluntatibus, ac in alia dispositione, & materia quacunque, an, & qualiter in casu dubio conjectura sumi, atque interpretatio fieri debeat regulariter, ut actus potius valeat, quam pereat, sive pro actus validitate præsumi; brevis, & dilucida explanatio. p. 290.

CAP. XXXI. Ex eadem *cap. duorum præcedentium* materia, & de conjectura, ac præsumptione illa, qua pro validitate testamenti, & pro eo sustinendo præsumitur

INDEX CAPITUM.

Vide infra
cap. 75.
lib. 5.

ut scilicet actus, qui geritur, ac dispositio quælibet, & maximè testamentaria, potius valeat, & sustineatur, quàm pereat, modò contra voluntatem testatoris, aut in perniciem ejus aliquid non resultet. Et de ancipiti, & forensibus, atque practice negotiis admodum assidua, & difficili ea quæstione, utrum, inquam, in fideicommissis, & primogeniis, ad quæ filii legitimi, & de legitimo matrimonio nati vocantur, admittantur, succedere debeant hi, qui per subsequens matrimonium legitimi facti sunt. Ubi ingenti studio, & diligentia res hæc inquiritur, & differitur, ut alibi quærendi excusetur labor omnino; Regiique Hispalensis Senatus in casu ex facto occurrenti definitio, seu decisio egregia proponitur. p. 293

CAP. XXXII. Testamentorum, & testantium voluntatum, quòd plenior, aut latior fieri debeat interpretatio, conjectura illa, & præsumptio adeò vulgata & assidua, ut per manus tradatur quotidie, quemadmodum accipi, atque intelligi valeat; & an respectu institutionis duntaxat, an etiam legatorum, fideicommissorum, & codicillorum, & cujusque speciei ultimæ voluntatis locum obtinet; *l. in testamentis. ff. de regulis juris.* decisio: sic consequenter, utrum legata strictam, an verò latam interpretationem recipiant; ex quo ad nonnullos casus practicos inferri potest, & maximè ad eos, quos Jacobus Menochius, Petrus Surdus, & M. Anton. de Amatis expendunt, prout *hoc cap.* adnotatur: & prædictorum dilucida, & notanda traditur explanatio, & resolutio. p. 318

CAP. XXXIII. Pro hærede magis, quàm pro legatario, utrum præsumptio, & conjectura sumi debeat in testamentis, & ultimis voluntatibus, ut hæres, quanto minus possibile sit, gravatus censeatur; sive an, & qualiter procedat ea præsumptio; ad explicationem jurium quorundam, & Hippolyti Riminaldi *in consilio 240. ex numero 23. libro 3.* observationes nonnullas: verba etiam cum impersonaliter proferuntur, an onus in dubio præsumatur impositum hæredi: ac denique mobilium legato, & appellatione, an se moventia contineantur, ad *decisionem* Vincentij Carocij 56. An etiam legatario, cui fuit legata annua pecunia de introitu, sint præstandi fundi, ex quibus possit tantum introitum recipere; & de intellectu *l. fundi Trebatiani ff. de usufructu legato. & l. si quis argumentum, §. sin vero reditum, C. de donat.* quas Petrus Surdus, *in consilio 319. lib. 3.* singulariter explicavit. p. 323

CAP. XXXIV. Testamenti, & cujusque ultimæ voluntatis verba dubia, sive obscura, vel ambigua, ut regulariter contra eum interpretentur qui eis innitur, aut se fundat, vel qui substitutionem, aut vocationem obscuram, aut dubiam pro se expendit; utrum conjectura deduci, atque interpretatio fieri debeat, vel non, in casu dubio: sicque *l. veteribus, ff. de pactis,* cum similibus, allegatio vulgata, & assidua, quod verba contractus, & alterius dispositionis cujusque interpretentur contra eum, qui se in illis fundat, & cujus causâ, & ad cujus commodum concepta fuit dispositio, an in ultimis quoque voluntatibus locum obtineat, sive qua certa, aut generali, & vera doctrina articulus hic explanari possit, ac debeat: qui à nullo hæctenus, nec absolutè, nec specificè ita elucidatus fuerat, prout nunc relinquitur: & dubium alterum, an dispositio incerta vitietur ratione incertitudinis, breviter declaratur. p. 327.

CAP. XXXV. Ex jure communi, aut municipali, quemadmodum conjectura fieri, atque interpretatio voluntatis testatoris elici valeat in casu dubio, & an ita fieri debeat, ut, quanto minus possibile sit, jus commune lædatur; ac etiam præsumatur in dubio, testatorem voluisse suam voluntatem, & dispositionem esse legibus, aut juris communis constitutioni conformem; ubi quoad praxim, & theoreticam articulus hic illustratur. Denique inquiritur, majoratus irrevocabilis ex tertio & Quinto institutus, utrum revocetur bonis institutoris diminutis, vel debitis ab eo citra fraudem & dolum postmodum contractis: & consequenter, an debita contracta, etiam post factam meliorationem, aut majoratum irrevocabilem, ante ipsum deducantur; & Regij Hispalensis Senatus egregia, & notabilis in casu ex facto occurrenti decisio probatur, & singulariter corroboratur. p. 332.

CAP. XXXVI. Meliorandi aliquem ex filiis, vel descendentes, aut majoratum inter eos instituendi facultas, & commissio, an à parentibus in alterius voluntatem ita liberè conferri possit, ut meliorare, vel non meliorare, sive primogenium instituere, aut non, in ejus voluntate reponatur omnino: & *Taurine constitutionis 31.* decisio, quid ultra jus commune contineat, & qualiter, & verè, & germanè accipi debeat. Utrum etiam majoratus institutio commissæ Tertio, habeatur pro facta, eo non eligente, ut majoratus successio ad primogenitum deferatur. Deinde, meliorandi aliquem ex filiis, vel descen-

I N D E X C A P I T U M.

aut majoratum inter eos instituendi, vel non; facultas, & commissio, cum ab uxore marito, vel è contra, aut cuilibet alteri conceditur, sicque personarum electio committitur, utrum ea anno finiatur, sive in præfinitione termini, de qua *in leg. 33. Tauri*, contineatur: ubi articulus singulariter discutitur, & explanatur, *leg. ipsius 33. Tauri*, notanda interpretatio traditur, & Gregorij Lopezij sententia omnino probatur. Rursus, utrum majoratus institutor, qui ex Regia facultate illum instituit, in personarum vocatione teneatur servare ordinem traditum à *l. 27. Tauri*: an verò usque adeo eum omittere possit, ut prætermisissis etiam filiis aliquibus, & eorum descendentes, ad consanguineorum collateralium, & etiam extraneorum vocationes devenire valeat. Ubi ita absolute, & dilucide, atque distinctius, & accuratius, quam hæcenus factum esset, res hæc explanatur, & agitur, ut ingenti studio, & summa diligentia absolvatur. Denique facultas & commissio alicui concessa ad instituendum majoratum ab eo, qui illum ex Regia facultate instituere poterat, utrum intelligi debeat, ut regularem, & ordinarium majoratum instituere possit, sicque juxta juris communis regulas, & consuetudinem hujus Regni, an verò, ut extraordinarium quoque & irregularem, sicque cum clausula exclusiva foeminarum valeat; ubi dubium hoc singulariter discutitur, & explicatur, superiorum etiam omnium diligens, & absoluta traditur resolutio, & Senatus Regij Hispalensis in eodem casu ex facto occurrenti decisiones quatuor præcipuæ, & egregiæ admodum, atque notandæ commemorantur. p. 349

CAP. XXXVII. Ex regula illa, atque Interpretum nostrorum assiduo, & vulgato adeo assumpto, ut per manus tradatur ipsum quotidie; testatoris videlicet voluntatem in dubio mutatam non præsumi, non modo in continenti (testator namque in continenti non videtur se corrigere voluisse, prout hic illustratur) sed etiam ex intervallo (prout latius enucleatur, atque exornatur) quemadmodum conjectura deduci, atque interpretatio fieri debeat, ut dilucide appareat, an, & quando testator noluisse, vel voluisse suam revocare, atque mutare dispositionem præsumatur. Legati etiam revocatio ex quibus inducatur, atque probetur, sive quibus modis legatorum revocatio facta censetur, per cancellationem quoque, vel inductionem testamenti, aut per secundum testamentum, an *Jo. del Castillo, Quotid. Contr. Jur. Tom. IV.*

testator videatur à priore voluntate recessisse, & illam mutasse. Rursus, de casibus nonnullis practicis, qui regula eidem mutationis voluntatis non præsumende, conducunt, atque applicari per Doctores consueverunt; ac maxime de uxore, mortuo marito, bona pro dote retinere: & de testatore qui pecuniam legatam postmodum consumpsit. De donatione denique absenti facta, stipulante Notario, an egeat acceptatione ad sui validitatem, & substantiam. Et utrum acceptatio in donatione sit necessaria hodie, attendente decisione *l. Regie 2. tit. 16. nov. collect. Reg.* ut ante acceptationem revocari valeat, necne, per donatorem; vel non evanescat, si unus ex contrahentibus decedat ante acceptationem: ubi horum omnium distincta, & brevis proponitur resolutio, atque explanatio, & in articulo præfato donationis, singularis & notanda traditur Regii Hispalensis Senatus in casu ex facto occurrenti definitio (cui Senatus Mantuani *decisio 111.* convenit omnino) & Antonii Fabri observationes in proposito commemorantur, atque in stricta juris ratione, & disputatione probantur. p. 372.

CAP. XXXVIII. Superfluitatis vitium ut evitetur, & verba apposita in testamentis, ultimis voluntatibus, & aliis dispositionibus quibuscunque aliquid operentur, nec frustra, aut sine virtute & effectu aliquid operandi remaneant, quemadmodum interpretatio fieri, atque ex præsumpta disponentis mente conjectura deduci debeat, ut absolute & dilucide dignoscatur, an, & quando vulgata hæc Interpretum omnium traditio, & regula communis, quod verba testatoris ita intelligenda sunt, ut effectum aliquem operentur; procedat, necne: ibidem etiam *l. 3. ff. de legat. 1.* materia explicata, quando scilicet expressio eorum, quæ tacite insunt, aliquid operetur, vel non; de quo latius supra, *cap. 17. ex num. 44. cum seq.* Ac denique, ex regula superiore superfluitatis vitandæ, casus nonnulli practici deducuntur, qui regulæ eidem applicari per Doctores consueverunt.

CAP. XXXIX. Ut verba in dubio in potentiori significato & per prius, non per posterius, in specie etiam potius quam in genere & simpliciter, non autem secundum quid accipi debeant, utrum interpretatio fieri, atque conjectura sumi, & deduci debeat regulariter, & maxime in testamentis, & ultimis voluntatibus. Ob præsumptam quoque testatoris mentem, quando ab eis regulis recedere liceat necne: ubi vulgata hæc Interpretum omnium

* * axiomata

INDEX CAPITUM.

axiomata, & in interpretatione ultimarum voluntatum, adeo frequenter allegabilia, & multis casibus practicis conducibilia, nonnullis exornantur, atque illustrantur. Denique, §. *sermone, l. boves, ff. de verbor. significat.* materia, quod dispositio aliquid concedens, verificetur in primo actu; sive quod sermo simpliciter prolatus, intelligatur de prima vice: an, & qualiter, sive quibus in casibus procedat, vel non: ubi & de differentia inter contractus, & ultimas voluntates, & Petri Barbosa placitis nonnullis, accuratius, quam alii fecissent, traditis in eo articulo. An etiam donatio bonorum simpliciter facta, de presentibus tantum intelligatur. p. 390.

CAP. XL. Ut verba in dubio intelligi, atque interpretari debeant regulariter eo tantum respectu, & sine, quo fuerunt prolata, nec extendantur, ultra quam gerantur; non etiam ultra intentionem agentium, aut contrarium, vel alium operentur effectum, quam quem intendebat disponens, & inducta ad augmentum, non operentur diminutionem, & è converso; conjectura quæ in testamentis, & ultimis voluntatibus sumitur, quanti ad earum interpretationem æstimari, atque haberi debeat, & multis casibus practicis, quibus axiomata vulgata deserviunt, remissivè. Rursus, verba generalia adulatoria, sive complacentiæ, verba quoque consilii, an dispositionem, vel obligationem aliquam, aut saltem conjecturam inducant: & de quæstione illa Sfortiæ Oddi, in *conf. 64. lib. 1.* an testamentum, quod non reperitur, dicatur probatum, si aliquis pluries monitus, ut testamentum faceret, dixit, *Ego feci testamentum, & talem institui.*

Præterea, utrum mulier, quæ simpliciter contraxit matrimonium, nulla dote expressa, præsumatur, vel non, omnia bona sua, vel partem in dotem dedisse: atque ita in dubio, an, & quando possit videri dos constituta.

Deinde, paraphernalium bonorum materiam breviter attingit Author, & infert ad quæstionem, an pro bonis paraphernalibus tacita hypotheca, à lege inducta, prælationis privilegium contineant, vel saltem ex regula *cap. qui prior, de regul. jur. lib. 6.* posterioribus, etiam expressis, hypothecis præferatur; & à quo tempore tacita hypotheca incipiat, ubi de intellectu *l. primæ, ff. qui potiores in pignore habeant.* & observatione nova ad *l. 17. titulo 11. partita 4.* An etiam necessarium sit, præcedere excussionem in bonis mariti, ante-

quam perveniatur ad tertios possessores.

Denique (licet ea res egrediatur hujusce materiæ terminos) compensationis tractatus, & materia, propter sui necessitatem & frequentiam suscipitur, & ad summam dilucidè reducitur, & inquiritur, utrum in causa dotis compensatio admittatur; an etiam locum obtineat, cum compensatio non intenditur inter debitorem, & creditorem, sed opponitur contra tertium, qui erat creditor, & qui prius sibi debitum petierat: ubi horum omnium distincta, & notanda traditur resolutio, & Senatus Regij Hispalensis in eodem casu ex facto occurrenti, definitiones quinque præcipuæ commemorantur, & comprobantur. p. 399.

CAP. XLI. Ex verbis generaliter, aut universaliter prolatis, quemadmodum conjectura voluntatis deduci, atque interpretatio fieri debeat; sive quanti haberi, atque æstimari debeant ad interpretationem ultimarum voluntatum, & dispositionis cujuslibet verba generalia, aut universalialia. Ex quibus etiam eadem verba, atque dispositiones generales, aut universaliales (quæ regulariter omnes casus, & species, quæ excogitari possunt, includunt) generalitèrve debeant restringi de jure; ubi quod ex multis restringuntur, & de provisione speciali post generalem, vel è contra; & quando generi per speciem derogetur, vel non. An etiam, & quando verba generalia ad specificata tantum, sive ad rem, vel casum expressum restringantur, seu ad omnia alia, etiam non expressa trahantur; ad explicationem, & materiam, *l. si de certa, cum vulgatis, C. de transf. act.* quando scilicet transactio generalis ad specificata tantum restringatur, sive generaliter accipiatur. Rursus, in testamentariis, & aliis dispositionibus, si adjiciatur verbum denotans genus, & quod solet participare uni speciei; utrum in genere, vel in specie sumi debeat, & de communi Interpretum distinctione inter favorabilem, & odiosam materiam, & quæ dicatur favorabilis dispositio, quæ etiam odiosa. Strictè denique juris, & sic strictè intelligenda; favorabiliave, & sic latè accipienda, quæ sint? ubi enumerantur quamplurima, & superiorum omnium diligens, & distincta traditur resolutio. p. 421.

CAP. XLII. Ex eadem capituli præcedentis materia, & tractatu, quo de verborum generalium, atque universalium virtute, & effectu agitur, prout superiori agebatur, & ad casum assiduum admodum,

I N D E X C A P I T U M.

modum, & practicum, atque ex facto in Regio Hispalensi Senatu definitum, inferatur opportunè, accuratèque, & diligenter discutitur, an, & quando transactio, sive quietatio generalis ad specificata tantùm restringatur, sive ad omnia alia etiam non expressa extendatur, maximè cum ratio recti sermonis ita suadet, vel liberatio aut quietatio generalis facta sit de omni eo, quod peti posset ex aliqua causa, & ex omni alia quacunque causa. Et latè declaratur materia *l. si de certa, C. de transf.* inquiritur etiam, utrum transactio generaliter facta, extendatur ad casum per sententiam (à qua tamen provocari potest) terminatum, ubi Senatus Sabaudia, & Mantuae decisiones in terminis expenduntur.

Rursum inferatur ad casum alium practicum in ipsomet Senatu Hispalensi, ac inter eadem personas agitatum, & decisum, quo evictionis materia inter emptorem & venditorem exornatur, atque illustratur nonnullis, sed id præcipuè intenditur (atque accuratius, & diligentius, quam hactenus factum fuisset, perficitur) quando scilicet, sive quo pacto procedat titulus *C. creditorem evictionem pignoris non debere.* Et utrum adversus creditorem retineri valeat per emptorem pretium nondum solutum, re pignorata, & vendita evicta. Deinde, quando evictio imminet in limine contractus, an, & qualiter fidejubere teneatur venditor, aliàs pretium retineatur? quod exornatur. Præterea, licet de evictione agi non possit ante sententiam, vel litem motam, utrum emptor agere valeat ex empto contra venditorem, ut rem venditam liberet, si est obligata; & quemadmodum venditor teneatur, non solum tradere, sed etiam vacuam, & liberam rem venditam. Denique, venditoris ignorantia circa rei venditæ qualitatem, quemadmodum cum excuset ab interesse extrinseco, ut teneatur tamen quanti minoris emptor fuisset empturus, & de communi Interpretum distinctione in eo articulo. pagina 433.

CAP. XLIII. Ex verbis referentibus ad relata; sive de referente, & relato, quemadmodum conjectura voluntatis deduci, atque interpretatio fieri valeat, & debeat in testamentis, & ultimis voluntatibus, aliisque dispositionibus quibuslibet; & quam verum sit, quod relatum intelligatur esse in referente cum omnibus qualitatibus suis, & certum dicatur, & expressum, atque specificatum illud, quod per relationem ad aliud exprimitur; sive qualiter intelligi *Jo. del Castillo, Quotid. Contr. Jur. Tom. IV.*

debeat, ubi & de materia *authent. si quis in aliquo documento, C. de edendo,* quando scilicet una dispositio, vel scriptura ad aliam se refert: breviter actum. Denique, articulus ille, Relatum, cum non apparet, an standum sit, vel non, referenti; sive quando referens, etiam relato non apparente, inducere possit dispositionem efficacem; accuratè equidem, & distinctius forsitan, quam hactenus factum esset; enucleatus, atque explicatus relinquatur: ac etiam agitur de testamento condito per relationem ad aliam scripturam, & de opinione Antonii Fabri contra communem, circa quam nonnulla noviter adnotantur per Authorem. pag. 454.

CAP. XLIV. Ex indefinita locutione, sive ex verbis indefinitè prolatis, quemadmodum conjectura voluntatis deduci, atque interpretatio fieri possit, & debeat in testamentis, & ultimis voluntatibus, aliisque dispositionibus quibuslibet: & quam verum sit, (quod per manus traditur quotidie) indefinitam æquipollere universali, & universalem significationem obtinere, ubi materia hæc breviter, & distinctè explanatur. p. 462.

CAP. XLV. Ex verbis limitatis, sive restrictè, & limitatè appositis, quemadmodum conjectura voluntatis deduci, atque interpretatio fieri valeat, & debeat in testamentis, & ultimis voluntatibus, ad dispositionem quamcunque ultimam, limitatè, seu restrictè, & non aliter interpretandam. Et quam verum sit vulgatissimum illud Scribentium omnium axioma, (quod traditur per manus quotidie) limitatam scilicet causam, limitatam voluntatem, limitatum actum, & limitatum consensum, limitatum producere effectum, & dispositionem limitatam; & qualiter in omni actu, & materia procedat? quod explicatur atque exornatur diligenter, & utiliter, ut hic videbitur. p. 465.

CAP. XLVI. Ex verbis enunciatis, quemadmodum conjectura voluntatis deduci, & qualis interpretatio fieri debeat, non modo in testamentis & ultimis voluntatibus, sed etiam in contractibus, & aliis dispositionibus quibuslibet. An etiam, & quando verba ipsa enunciativa probationem, aut dispositionem inducant, & quando conjecturam, aut præsumptionem tantum; diligens, & utilis resolutio, atque explicatio. p. 470.

CAP. XLVII. Ex verbis in præfatione, aut in proœmio testamenti, sive ultimæ voluntatis

INDEX CAPITUM

luntatis, & dispositionis cujuslibet alterius appositis, aut ex præfationibus ipsis, & proœmiis, quemadmodum conjectura voluntatis deduci, atque interpretatio fieri possit, & debeat, ut præfationum vis, & natura non modò, sed intentio etiam, atque animus disponentis, qualis fuerit, dignoscatur dilucidè; ubi vulgatissimum illud Interpretum omnium axioma, ex *l. finali, ff. de hered. instit.* deductum, quòd dispositiones omnes à præfationibus, & proœmiis rationem, atque interpretationem accipiunt; declaratur, atque exornatur nonnullis. Denique, in præfationibus, & tractatu, quæ dicta sunt, an in contractu repetita intelligantur, ad *l. Titia 134. §. idem respondi, de verbor. obligat.* breviter, & distinctè explanatur. p.480,

CAP. XLVIII. Ex verbis, sive ex clausulis in executivis (ut vulgò circumferri solet) non in principali dispositione appositis, quemadmodum conjectura voluntatis, & intentionis testatoris deduci, atque interpretatio fieri valeat in casu dubio, & quando verba ipsa, aut clausulæ in executivis dispositionem, aut saltem conjecturam & declarationem, quando etiam præcedentium mutationem, aut alterationem, sive quid aliud inducere possit. Ubi vulgatum illud Scribentium axioma, ex *Clementina prima, in fine, de præbendis*, assiduè prolatum, quod clausulæ in executivis, non ampliant principalem dispositionem, sed potius regulantur secundum naturam ipsius, exornatur permultis; & utrum in testamentis, & ultimis voluntatibus locum obtineat, dilucidè explicatum relinquatur. pag. 484.

CAP. XLIX. Ex verbis præsentis, vel futuri temporis, & quibus uno tempore dispositio fit, & quoad sui effectum in aliud dirigitur, quemadmodum conjectura voluntatis deduci, atque interpretatio fieri possit, & debeat. Ad tempus etiam facti testamenti, ut verba referantur, sive dispositio restringatur, necne, utrum interpretatio fieri debeat in testamentis, & ultimis voluntatibus; sive conjectura hæc, quæ ex ejusmodi verbis colligitur, quanti habenda sit regulariter. Denique, donatio inter virum, & uxorem (quæ de jure communi improbat, prout hic explicatur) pactum etiam reciprocum de futura successione inter ipsos, utrum de jure hujus Regni valeat, si fiat post annum contracti matrimonij. Et an maritus possit augere dotes uxoris; brevis, & distincta resolutio, atque explanatio. p.489.

CAP. L. Ex contextu omnium verborum

totius testamenti, aut dispositionis cujusque totius simul, ex una etiam scriptura, aut dispositione; sed & supplendo unam scripturam, aut dispositionem ex alia; ex vicinis quoque verbis, sive clausulis, ex his quæ præcedunt, vel quæ sequuntur, & sic præcedentibus circa sequentia, aut sequentibus circa præcedentia; item ex una testamenti, aut dispositionis parte ad determinationem, seu declarationem alterius partis, quemadmodum conjectura deduci, atque interpretatio fieri debeat in testamentis, & ultimis voluntatibus. Ubi trita illa, & assidua adeo Interpretum omnium axiomata, quòd per manus traduntur quotidie, videlicet quod una testamenti, aut dispositionis pars ab alia interpretationem, atque declarationem recipiat. Clausula stans de per se, vel non, sive in principio, sive in medio, aut in fine dispositionis appositæ; an, & quibus in casibus referatur ad omnia præcedentia, vel ad omnia sequentia, sive proxima, vel remota, aut omnia concernat, vel non; singulariter, & dilucidè explanantur, & materia relativa clausularum, ingenti studio peragitur. pag. 494.

CAP. LI. Ex verborum dispositionis, sive literæ, aut scripturæ ordine, quemadmodum voluntatis, atque intentionis conjectura deduci, & interpretatio fieri valeat, non modo in testamentis, & ultimis voluntatibus, sed in aliis etiam dispositionibus quibuscunque. Et quam verum sit, sive quemadmodum intelligi, atque explicari debeat vulgatum illud Interpretum omnium axioma, & pronunciatum, quod ab ordine literæ elici solitum est; ut scilicet ordo denominationis, & vocationis designet ordinem hereditatis, & majoris dilectionis; quod breviter, & dilucidè explanatur: Et infertur ad quæstionem, nunquid legatarij quantitatim simul concurrere debeant pro rata, nulla prænominationis, sive ordinis literæ habita ratione, cum hereditas non sufficit ad integram legatorum omnium solutionem: & quid in casu magis difficili, & in quo mirè variant Interpretes nostri, quando legatarij corporum, aut specierum, & quantitatim reperiuntur, & hereditas solvendo non est, ære alieno deducto: ubi Senatus Regij Hispalensis decisiones quæ in eodem casu in medium proferuntur, & articulus hic accuratè peragitur. pagina, 503.

CAP. LII. Ex verborum, sive actuum geminatione, quemadmodum conjectura voluntatis deduci, atque interpretatio fieri possit,

I N D E X C A P I T U M.

possit, & debeat, ut geminata quælibet dispositio, & maxime in ultimarum voluntatum tractatu conjecturali, & præsumpto, enixam, & deliberatam magis voluntatem habere, & latiore interpretationem recipere dicatur. Ubi axiomata nonnulla in proposito, quibus Interpretes nostri assiduè uti solent, ut geminationis effectus quamplurimos eliciant, exornantur, atque explicantur. Deinde, Alvaradi observationes quædam, quod scilicet geminationis effectus dubietatem sanæ mentis, aut meticulosæ, vel affectatæ, & solemnitatis suspicionem tollat; institutionem quoque nutu, seu alio trahente, & sustinente testatoris manum, factam, efficacem efficiat; novè, & singulariter declarantur. Rursus, Philippi Decij, 181, numero 5. *consilium*, quod renunciatio geminata, facta à filia minore 25. annorum, etiam prætextu enormissimæ læsionis non rescindatur, egregiè & verè temperatur; & Arij Pinelli opinio contraria, atque Pelæz à Mieres distinctio probatur. Præterea, dubium alterum, ab ipso Mieres novè excitatum, nec ab alio tactum, utrum, inquam, majoratus à parente geminato consensu in eundem filium factus, revocari non possit, quamvis non interveniat aliquid eorum, quæ *in l. 17. & 44. Tauri*, ut majoratus, aut meliorationes irrevocabiles sint, exprimuntur; dilucidè, & melius quam antea factum fuisset, explanatur. Denique, utrum confessio extrajudicialis geminata absente parte plenè probet: an etiam geminatio, sive inculcatio, & repetitio verborum in eodem contractu, tollat beneficium, & remedium, *l. 2. C. de rescindenda vendit.* & an id ipsum procedat in contractu geminato, sive stante (ut aiunt) consensu iterato: an etiam data, & probata scientia læsionis; singulariter, & utiliter discutitur, & Senatus Regij Hispalensis decisiones quatuor præcipuæ commemorantur. p. 513.

CAP. LIII. Ex eadem *cap. precedentis* materia, & tractatu, quo de vi, & effectu geminationis, sive actus, aut consensus iterati virtute agebatur, & nunc quoque de eisdem agitur, & circa donationem omnium bonorum præsentium & futurorum inquiritur, utrum iteratus, sive geminatus consensus aliquid operetur. An etiam donatio ipsa omnium bonorum præsentium & futurorum, attento jure communi, vel omnium præsentium tantum, post decisionem *l. 69. Tauri*, jurejurando confirmetur; & usufructu, vel aliquo reservato, de quo donator disponere possit, de jure subsistat: ubi in articulo adeo

assiduo, & vulgato, absolutè proceditur, & Senatus Regij Hispalensis in casu ex facto occurrenti definitio, egregiè, & dilucidè exornatur. p. 522.

CAP. LIV. Ex verbis demonstrativè prolatis quemadmodum voluntatis conjectura sumi, atque interpretatio fieri debeat in testamentis, & ultimis voluntatibus; & utrum in dubio verba præsumantur potius apposita demonstrativè, quàm dispositivè, aut restrictivè, sive qualiter accipi debeant, ut nonnullos, utilissimòsque, quotidianos effectus producant, de quibus hic. Rursus, designatio, unde legatum, aut pro qualibet dispositione relictum, solvatur an faciat ipsum conditionale, sive an conditionem, an demonstrationem inducat designatio rei, aut loci, vel personæ, in proposito, & de materia *leg. quidam testamento, ff. de legatis primo. l. cum certus, ff. de tritico, vino. & oleo legato.* Atque de communi illa Interpretum differentia, an unica oratione exprimat, quid solvi debeat, & ex quo: an verò in una oratione disponatur de quantitate præstanda, & in alia unde sit præstanda. Denique, legatum de decem penes campforem, aut in arca, vel quæ Titius debet; an dicatur speciei, aut corporis, ut non valeat, si nihil sit penes campforem, aut in arca, vel nihil Titius debeat, ad *l. si sic, §. 1. ff. de legat. 1.* ubi etiam utrum hæres liberetur cedendo actionem legatario, cum legatur certa quantitas testatori debita? & horum omnium brevis traditur, & notanda resolutio; atque Senatus Regij Hispalensis decisiones tres præcipuæ in propositis articulis adducuntur, & Senatus Gallæci decisio altera commemoratur. p. 538.

CAP. LV. Ex verbis conditionalibus, seu modalibus, aut sub conditione, sive conditionaliter, & sub modo prolatis; quemadmodum voluntatis testatoris, & intentionis ejusdem conjectura defumi, atque interpretatio fieri debeat in testamentis, & ultimis voluntatibus. Verba etiam conditionalia, quod dispositionem non inducant, sive in conditione quæ sunt, in dispositione non esse; vulgatum adeo Interpretum omnium illud pronunciatum, ut per manus tradatur quotidie, exornatum, atque illustratum nonnullis. Rursus, de modo, & conditione, & de differentiis, utilitatibus & effectibus utriusque, & an in dubio modalis potius, quàm conditionalis dijudicari debeat quælibet dispositio; adnotata, & resoluta nonnulla, quæ utilia, & necessaria sunt, & practicis negotiis permultis assidue

I N D E X C A P I T U M.

conducibilia. Præterea, legatum quando dicatur purum, quando conditionale, & quando modale, ut transmittatur, vel non, ad hæredes legatarij. Et quid de legato pro dote, vel causa dotis, sive pro maritandis virginibus, aut pro aliqua certa maritanda, vel ut aliqua nubat, aut nubere possit, vel cum nupserit. Ac denique, fideicommissi conditionalis materia explanatur, & elucidatur, & permulta commemorantur conjecturæ, ex quibus fideicommissum conditionale perpè trantmittitur. p. 548.

CAP. LVI. Ex eadem capit. præcedentis materia, & tractatu, quo de conjectura, atque interpretatione testamentorum, & ultimarum voluntatum, ex verbis dispositionis conditionalibus, aut etiam modalibus, & conditionis suspensivæ, & modi etiam natura, & effectu agebatur, & nunc quoque agitur, & Senatus Regii Hispanensis decisionibus duabus, admodum egregiis, & notabilibus, ex facto occurrentibus, adductis, (quæ & practicis aliis negotiis quamplurimis conducunt) id principaliter inquiritur, utrum scilicet hæredibus testatoris substitutis post mortem alicujus legatarii, aut gravato legatario ipso, post mortem suam, aut si sine liberis decesserit, rem sibi legatam, hæredibus restituere, ex substitutione veniat tantum hæres scriptus, an etiam hæres hæredis prædefuncti; quod in effectu est dicere, an substitutio conditionalis transmittatur ad hæredes hæredis, vel non; sive hæredum appellatione veniant etiam mediati, si verba dirigantur in personam testatoris, & hæredum ejus, non autem alterius. Et *ibidem* explicatum, an, & quando mentio hæredis in substitutionibus, & fideicommissis completatur hæredis hæredem. Rursus, & è converso, utrum legatarius, vel fideicommissarius præcedens hæredibus gravatis, vel cui post mortem hæredum, aut sub aliqua conditione res relinquatur, jus conditionalis legati, vel fideicommissi ad hæredes suos transmittat, an potius superstites tantum collegatariis res ipsa integre debeatur, & accrescat, nec hæredes aliorum aliquo modo admittantur. Ubi etiam plene explicatur materia transmissionis legati, vel fideicommissi, in diem incertam, vel post mortem hæredis relicti; & quando temporis incertitudo appositæ substantiæ, & dispositioni, aut solutioni, & executioni, conditionem inducat, & transmissionem impediatur, vel non. Circa ademptionem

quoque, & translationem legati, ad *titul. ff. de adimend. & transferendis legat.* nonnulla egregiè traduntur, & superiorum omnium diligens, & distincta proponitur explanatio, & resolutio.

Demum ad *finem cap.* Hieronymi de Cevallos resolutiones in proposito adducuntur, & commemoratione facta eorum, quæ in materia Repræsentationis, & decisionis *leg. Tauri* 40. adversus Authorem objicit, 4. parte *commun. contra commun.* pragmaticæ Regiæ sanctionis, post utriusque scripta promulgatæ, verba recensentur, quibus Authoris placita omnia (ab eo adeò acriter impugnata) approbantur omnino, & pro lege observari jubentur.

Ad examen etiam, & resolutionem novè reducuntur nonnulla, quæ memorabilia sunt, & notâ speciali digna, & eò principaliter diriguntur, an scilicet Pragmatica ipsa, tam juris novi inductiva, quàm juris in *dicta leg. Tauri* introducti declarativa dici valeat, ex quo eam partem, quam in vim legis confirmat, pro veriori habuit, cum hinc inde contrariæ, controversæquè essent opiniones: & posito, quod ad negotia præterita, majoratûsque antea institutos, in vim legis trahi non possit, si contendatur, quod edita sit pro futuris, saltem in vim rationis, quæ una duntaxat & eadem est hodie, quæ olim, nec variata fuit, ipsa negotia præterita definire valeat & debeat. Ubi etiam, quàm verum sit, quod leges, & constitutiones sui naturâ respiciunt futura, & non præterita; & latè de materia remissivè.

Denique, an attendatur pro decisione causarum lex, vel constitutio, quæ tempore factæ dispositionis vigeat, an verò illa, quæ tempore perfectionis, & eventus casus successionis, jam novè edita fuerit, atque ita an lex nova trahatur ad actus habentes originem à præterito, quorum tamen perfectio, & complementum pendet à facto futuro. Et *ibidem* Socini junioris, Rolandi, Hieronymi. Gabrielis, Hippolyti Riminaldi, Jacobi Menochii, Petri Surdi, Josephi de Rusticis, Sfortiæ Oddi, & Joann. Vincentii Hondei, pro una & altera parte, longa serie resolutiones, & doctrinæ adductæ, commendantur, & ingenti studio, summaque diligentia observationes quamplures conficiuntur, prout hic videbitur. p. 558.

CAP. LVII. Ex ablativis absolutis, sive absolute prolatis, quemadmodum conjectura voluntatis deduci, atque interpretatio juridica fieri possit, ac debeat in testamentis, & ultimis

I N D E X C A P I T U M.

ultimis voluntatibus. Rursus ablativi me-
tipfi absoluti (qui regulariter de sui natu-
ra important conditionem) quando etiam
dispositionem important, & fideicommis-
sum quoque inducant ; & quam varie re-
solvi, & accipi soleant in omni actu, &
materia, dilucida equidem, & diligens
resolutio, & explicatio, p. 591.

CAP. LVIII. Ex verbis Genitivi, & Gerun-
dij, quemadmodum conjectura deduci,
atque interpretatio juridica fieri valeat in
testamenti, & ultimis voluntatibus in
casu dubio : ubi etiam, Genitivus, &
Gerundium quid important ex sui natura,
& propria significatione ; breviter, &
distinctè explanatur. Infinitivi quoque,
& Subjunctivi verba, qualiter interpre-
tanda ; & de verbis distributivis agitur
remissivè. p. 597.

CAP. LIX. Ex præsentis, & futuro rerum,
& personarum statu, sive earum altera-
tione, aut mutatione, aut etiam persisten-
tia, & clausula illa, *rebus sic stantibus* (quæ
in omni materia, & dispositione subintel-
ligitur) quemadmodum conjectura vol-
untatis deduci, atque interpretatio fieri
valeat regulariter ; & quatenus regula ipsa
vires suas extendat, etiam extra testamen-
ta, & ultimas voluntates in actu quocun-
que. Quantum etiam prodesse valeat ad
decidendos casus quamplurimos, qui assiduè
occurrunt in praxi : & aliis omis-
sis, utrum evictis rebus hæreditariis extra te-
statoris cogitatum, legata quoque minu-
antur ; ubi etiam, an de evictione rei in spe-
cie, aut in genere legata, hæres teneatur,
vel non. Deinde, arrharum promissio
an minuetur, si promittentis bona aliqua
postea evincantur, quæ tamen ab eo bona
fide possidebantur. Propter novam cau-
sam supervenientem, & mutato rerum,
vel personarum statu, quando debitor co-
gatur cavere ; & de materia *l. in omnibus*,
41. ff. de judiciis. Quando etiam alium
fidejussorem dare debeat, si fidejussor da-
tus, efficiatur non solvendo : status bene-
ficii ex mutatione personæ qualiter muta-
tur. Rursus, acceptans litteras an teneatur,
si is qui scripsit, pendente termino
solutionis, sit decoctus, & statum muta-
verit, vel etiam ante acceptationem mor-
tuus fuerit, aut statum mutaverit. Peri-
culum quoque nominis debitoris dati in
solutum, an spectet ad creditorem, qui
acceptavit, & datio in solutum liberet
dantem totaliter. Novatio an inducatur
per delegationem, sive interventu novæ
personæ, tam de jure communi, quam de
jure Regio, ubi de materia *l. 3. C. de novat.*
remissivè. Præterea, ob mutationem sta-

tus in persona mandatarii, aut mandantis ;
quemadmodum revocetur mandatum, &
quæ mutatio necessaria sit. Fidejussor quoque
an liberetur per mutationem status sui
principalis. Rerum etiam valor, & status si
tempore mutetur, commutatio voluntatis
testatoris, qualiter, & per quem facienda ;
ad *Clement. quia contingit, de religios. do-
mib. & Trident. sess. 22. cap. 6*. Sed & de-
bitor ab alio, quam à creditore exactus de
mandato Judicis, qualiter excusetur ; &
de requisitis ut jussus Judicis excuset, &
Senatus Hispalensis in casu occurrenti de-
finitione. In fidejussione etiam, quem-
admodum intelligatur clausula *rebus sic
stantibus*, nec illa egrediatur rem, super
qua interponitur, nec tempus, aut locum,
nec etiam intentionem agentium. Deinde,
datio in solutum, an, & quando libe-
ret fidejussores, & extinguat pignora, &
hypothecas, ut evicta re, quæ fuit data in
solutum, agi possit, vel non, primæva
actione ; ubi cuncta materia evolvitur, &
Senatus Hispalensis definitio proponitur.
Articulus etiam fidejussoris, utrum scilicet
debitor dando rem in solutum, liberet ita
fidejussorem, ut amplius conveniri non
possit, re evicta ; & si debitor ipse solven-
do non sit, accuratè discutitur. Ac deni-
que, definitione altera Senatus ejusdem
Hispalensis, admodum egregia, & illustri,
in causa fidejussoris Ducis de Ossuna, ad-
ducta ; Antonij Fabri, Hugon. Donelli,
& aliorum Neotericorum contra commu-
nes Scribentium sententias placitum, &
opinio ; re, inquam, in solutum data
evicta, veterem actionem creditori ma-
nere ; ad examen & disputationem pro-
ducitur, & nonnulla ingeniosè & novè
adnotata traduntur, quæ ita absolute, & di-
lucide scripta non erant. p. 601

CAP. LX. Ex eadem *cap. præcedentis* mate-
ria, & tractatu, & clausula illa, *rebus sic
stantibus* (quæ in omni dispositione sub-
intelligitur) atque ex ea infertur ad casum
practicum assiduè contingentem, & in
Regio Hispalensi Senatu nunc definitum,
sed ita specificè, & dilucidè nullibi expli-
catum ; utrum scilicet alimenta in certo
termino, putà quatuor annorum, & in
certa quantitate præstandi obligatio, &
promissio à socero, dum filia nuptui trade-
batur, facta, & annis illis nondum elap-
sis filiâ ipsâ defunctâ : per ejus obitum
extincta dicatur ? an potius annorum se-
quentium alimenta, aut eorum æstima-
tionem petendi jus, ad filium hæredem,
patrémque ejus nomine transmissum de
jure dicatur ? quod in effectu est dicere,
utrum alimenta finiatur cum morte filiæ,
cujus

I N D E X C A P I T U M.

cujus occasione, & matrimonii ab ea contracti, vel contrahendi, fuerunt promissa, & præstanda à socero certo tempore, an verò transeant ad filios hæredes ipsius. Rursus, alimenta relicta, sive promissa alicui, domo, in qua præstanda sunt, non designata; in cujus domo debeantur, hæredis scilicet, aut promittentis, an legatarii, vel alendi; atque ita in simplici alimentorum promissione, utrum alimentarius possit ea petere extra domum? Denique, alimenta in domo promittens, aut ex dispositione alterius debens, qui regulariter non tenetur extra domum ea præstare, quibus in casibus extra domum quoque præstare obnoxius esse debeat? Vide etiam ad finem *hujusce cap.* nonnulla post ipsum peractum, scripta, quæ ad explicationem casus alterius, in Regio Granatensi Senatu occurrentis, adduntur, atque adnotantur.

p. 620.

CAP. LXI. Ex eadem *cap. præcedentis* materia, & vulgata illa clausula; *rebus stantibus*, quæ per manus traditur quotidie, & in omni dispositione subintelligitur; cujus occasione infertur etiam ad Senatus Hispalensis, in causa Ducis de Alcalá, definitionem alteram egregiam, & quamplurimis negotiis assiduè contingentibus conducibilem; utrum, inquam, is, qui reservavit sibi facultatem disponendi certis de rebus, sive pecuniis, non aliàs disposuisse de eis censendus sit, quam si de illis singulariter, & specificè disposuerit; atque ita generalis, vel præsumpta dispositio non sufficiat: ubi etiam, an disponere qui ex

pacto potest, decedendo sine testamento, in favorem successorum ab intestato disposuisse videatur; & disponendi facultas reservata, in generali bonorum dispositione comprehensa censeatur. Rursus, an annuus reditus, sive census super bonis immobilibus minoris absque decreto Judicis constitutus, sustineri possit, & subsistat de jure, si ex causa necessaria, & in minoris utilitatem à tutore, vel curatore impositus appareat; ubi & de decreto in alienatione rerum immobilium, aut mobiliù minoris, quæ servando servari possunt, & de his, quæ pertinent ad *titulum C. de prædiis minorum*: & an illud necessarium sit in venditione rerum minoris pro debito hereditario, & ubi agitur de executione præcedentis contractus cum patre, vel cum tutore minoris celebrati, singulariter explicatur. Inquiritur quoque diligenter, an patruus nepotem, filium scilicet patris defuncti, sobrinus etiam, qui in primogenium avitum successit, patruos exhibere, atque alere cogendus sit.

Ac denique pro Senatus ejusdem Hispalensis definitionis alterius dilucida enucleatione, *l. pecunia, C. de privilegio fisci*, universa materia, an scilicet, & quando prior creditor hypothecam, & privilegium prælationis, vel solam hypothecam, aut privilegium absque hypotheca, in actione personali habens, possit agere contra posteriorem creditorem, cui res in solutum data, aut pecunia soluta fuit per debitorem, etiam si ea sit bona fide consumpta; absolute, & dilucidè explanatur. pag. 636.

Vide infra,
lib. 5. c. 78.

